Nüfusun Tarihsel Değişimi ve Geleceği

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- **Nüfus dinamiği**, nüfus özelliklerinin zaman içindeki değişimi, nüfusun mekândaki dağılışı ve nüfus hareketleridir. Nüfusun dağılışı, cinsiyet yapısı, eğitim durumu, yaş grupları, doğum-ölüm oranları ve göç bilgileri **demografik özellikler**dir; sağlık, eğitim, ekonomi, kentleşme ve kaynak yönetimini planlamak için gereklidir.
- **Nüfus artış hızı**, bir önceki döneme göre nüfustaki artış ya da azalış oranıdır (binde ‰ ya da yüzde % ile). Yıllık artış hızı (‰) = (yeni nüfus - eski nüfus) ÷ eski nüfus × 1000. **Doğal nüfus artışı** = doğum oranı - ölüm oranı; göçler de nüfusu artırır ya da azaltır.
- İnsanlık tarihinde **üç büyük sıçrama** yaşanmıştır: (1) yaklaşık 1 milyon yıl önce **alet yapımı** – beslenme ve korunma kolaylaştı; (2) yaklaşık 10 bin yıl önce **Tarım Devrimi** (Neolitik Dönem) – yerleşik hayat, ürün fazlası, ilk şehirler; (3) **bilimsel gelişmeler ve Sanayi Devrimi** – tıp, beslenme ve sağlıktaki ilerlemelerle ölüm oranları düştü, ortalama ömür uzadı.
- Dünya nüfusu 1800'lerin başında 1 milyara, 1927'de 2 milyara ulaştı. **1950 sonrası** hızlı nüfuslanma başladı; her 1 milyar artışın süresi 11-13 yıla kadar indi. Bu artış daha çok gelişmekte olan ülkelerde, ölüm oranlarının sağlık ve teknoloji olanaklarıyla hızla düşmesi, doğum oranlarının ise yüksek kalması nedeniyle yaşandı.
- Nüfus miktarı ve yapısına göre yapılan geleceğe yönelik tahminlere **nüfus projeksiyonu** denir. Nüfus pek çok değişkene bağlı olduğundan tahmin zordur; BM, 2100 yılında dünya nüfusunun yaklaşık 9-13 milyar arasında olabileceğini öngörmektedir.

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1. Nüfus özelliklerinin zaman içindeki değişimini, nüfusun mekândaki dağılışını ve nüfus hareketlerini ifade eden kavram hangisidir?

A) Nüfus yoğunluğu
B) Nüfus dinamiği
C) Nüfus piramidi
D) Doğal artış
E) Beyin göçü

2. İnsanlık tarihindeki nüfus sıçramalarını nedenleriyle eşleştiriniz.
1. Birinci sıçrama 2. İkinci sıçrama 3. Üçüncü sıçrama
a) Bilimsel gelişmeler ve Sanayi Devrimi
b) Aletlerin icat edilmesi
c) Tarım Devrimi ve yerleşik hayat

3 Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.
( ) Dünya nüfusu 1927'de 2 milyara ulaşmıştır.
( ) Hızlı nüfuslanma daha çok gelişmiş ülkelerde yaşanmıştır.
( ) Tarım Devrimi ile dünyanın ilk şehirleri ortaya çıkmıştır.
( ) Nüfus projeksiyonu, geçmişteki nüfusun sayılmasıdır.

4 Dünya nüfusunun ikinci büyük sıçramasını başlatan gelişme hangisidir?

A) Sanayi Devrimi
B) Alet yapımı
C) Coğrafi Keşifler
D) Tarım Devrimi
E) Uydu teknolojisi

5 Doğal nüfus artışı nasıl hesaplanır?

A) Göç eden - göç alan
B) Nüfus ÷ yüz ölçümü
C) Doğum oranı - ölüm oranı
D) Doğum oranı + ölüm oranı
E) Kadın nüfus - erkek nüfus

6 Dünyanın veya bir ülkenin nüfus miktarı ve yapısal özelliklerine göre yapılan geleceğe yönelik tahminlere ne ad verilir?

A) Nüfus projeksiyonu
B) Nüfus sayımı
C) Nüfus piramidi
D) Nüfus yoğunluğu
E) Demografik fırsat penceresi

7 Bir ülkede doğum oranı ‰17,2, ölüm oranı ‰5,8'dir. Doğal nüfus artış hızını hesaplayınız.

8 Sanayi Devrimi sonrasında nüfusun hızla artmasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Doğum oranlarının hızla düşmesi
B) Ortalama ömrün kısalması
C) Ölüm oranlarının düşmesi, doğum oranlarının ise yüksek kalması
D) Göçlerin tamamen durması
E) Tarımın terk edilmesi

9 Demografik özelliklerin bilinmesinin ülke yönetimine sağlayacağı iki yararı yazınız.

10 Konya'nın Çumra ilçesinde, Neolitik Dönem'de kurulan ve dünyanın bilinen en eski yerleşmelerinden biri olan yer hangisidir?

A) Çatalhöyük B) Efes C) Truva D) Göbeklitepe E) Hattuşa

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 Aşağıdaki tabloda dünya nüfusunun milyar eşiklerine ulaştığı yıllar (yaklaşık) verilmiştir. 1 milyardan 2 milyara ve 7 milyardan 8 milyara ulaşma süreleri kaç yıldır? Bu farkı yorumlayınız.

Dünya nüfusu (milyar)	1	2	3	4	5	6	7	8
Ulaşılan yıl (yaklaşık)	1804	1927	1960	1974	1987	1999	2011	2022

12 Bir ülkenin nüfusu bir yılda 40.000.000'dan 40.600.000'a çıkmıştır. Bu ülkenin yıllık nüfus artış hızı binde kaçtır?

A) ‰1,5 B) ‰6 C) ‰60 D) ‰15 E) ‰150

13 Aşağıdaki grafikte üç ülkenin 1950–2024 nüfus değişimi (temsilî) verilmiştir. Nüfusu en hızlı artan ve en yavaş artan ülkeyi belirleyiniz; bu ülkelerin gelişmişlik düzeyi hakkında bir tahminde bulununuz.

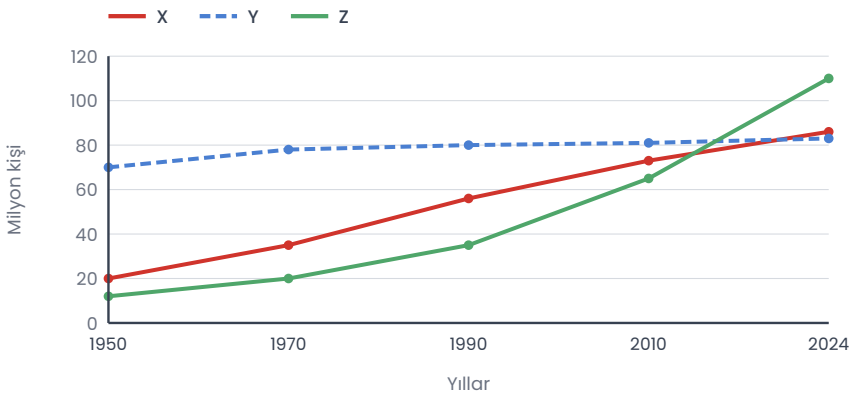

14 1950 sonrasında gelişmekte olan ülkelerde nüfusun hızla artmasında
I. gelişmiş ülkelerin sağlık ve teknoloji olanaklarından yararlanılması,
II. ölüm oranlarının hızla düşmesi,
III. doğum oranlarının yüksek kalması
durumlarından hangileri etkilidir?

A) Yalnız III B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

15 Çatalhöyük'te nüfusun önce artıp sonra azalmasıyla ilgili aşağıdaki genellemelerden hangisine **ulaşılamaz**?

A) Tarım, gıdaya erişimi kolaylaştırarak nüfusu artırabilir.
B) Göçün bir yerleşmenin nüfusu üzerinde hiçbir etkisi yoktur.
C) Kaynakların yetersiz kalması göçe yol açabilir.
D) Kuraklık gibi doğal koşullar nüfusu etkileyebilir.
E) Artan nüfus kaynaklara olan talebi artırır.

16 Nüfusu 50.000.000 olan bir ülkede bir yılda doğal nüfus artış hızı ‰10 olmuş, ülkeye ayrıca 100.000 kişilik net göç gelmiştir. Yıl sonundaki nüfusu ve toplam nüfus artış hızını (‰) bulunuz.

17 Nüfus projeksiyonlarının kesin olmamasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Nüfus sayımlarının hiç yapılmaması
B) Nüfusun hep aynı hızla artması
C) Doğum oranının hiç değişmemesi
D) Nüfusun doğum, ölüm, göç, ekonomi ve politika gibi birçok değişkenden etkilenmesi
E) Projeksiyonların yalnızca geçmişe yönelik olması

18 Aşağıdakilerden hangisi Tarım Devrimi'nin nüfus üzerindeki etkilerinden biri **değildir**?

A) Ürün fazlası elde edilmesi
B) Ölüm oranlarının tıbbi aşılarla hızla düşmesi
C) Yerleşik hayata geçilmesi
D) İlk şehirlerin ortaya çıkması
E) Gıdaya erişimin kolaylaşması

19 Bir ülkede nüfus miktarı artmaya devam ederken nüfus artış hızının azalması aşağıdakilerden hangisini gösterir?

A) Nüfusun azalmaya başladığını
B) Ölümlerin doğumlardan fazla olduğunu
C) Nüfusun artmaya devam ettiğini ama her yıl eklenen oranın küçüldüğünü
D) Nüfusun değişmediğini
E) Göçlerin tamamen durduğunu

20 Türkiye'de 1927'de yapılan ilk nüfus sayımında nüfus yaklaşık 13,6 milyon, 2023'te ise yaklaşık 85 milyondur.
Bu dönemde nüfusun yaklaşık kaç katına çıktığı söylenebilir?

A) 2 B) 4 C) 10 D) 13 E) 6

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 11. sorudaki tabloya göre dünya nüfusunun her 1 milyar artışı için geçen süreler incelendiğinde aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) 1960'tan sonra her milyar artış için geçen süre 11-14 yıl arasında kalmıştır.
B) Her milyar artış için geçen süre sürekli uzamıştır.
C) En uzun süre 7 ile 8 milyar arasındadır.
D) Nüfus 1804'ten sonra hiç artmamıştır.
E) 2 milyardan 3 milyara 123 yılda ulaşılmıştır.

22 Bir ülkede ölüm oranı ‰6, doğum oranı ‰8, net göç ise nüfusun ‰5'i kadar ülke dışına olmuştur.
Bu ülkeyle ilgili
I. Doğal nüfus artışı pozitiftir.
II. Toplam nüfus azalmıştır.
III. Doğal artış hızı ‰2'dir.
yargılarından hangileri **doğrudur**?

A) Yalnız III B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

23 "Dünya nüfusu tarihin büyük bölümünde çok yavaş artmış, son iki yüzyılda ise katlanarak büyümüştür."
Bu durumun temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Tarımın terk edilmesi
B) Bilim, tıp ve sanayideki gelişmelerle ölümlerin azalması ve ortalama ömrün uzaması
C) Göçlerin tamamen durması
D) Doğum oranlarının sıfıra inmesi
E) Ülke sayısının artması

24 Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde nüfus artış hızının farklı olmasının nedenlerini ve bu farkın doğurabileceği birer sonucu yazınız.

25 Bir ülkenin nüfus projeksiyonunda düşük, temel ve yüksek olmak üzere üç senaryo hazırlanmıştır.
Yüksek senaryonun gerçekleşmesi için aşağıdakilerden hangisinin olması **beklenir**?

A) Doğum oranlarının hızla düşmesi
B) Yoğun biçimde ülke dışına göç verilmesi
C) Ortalama ömrün kısalması
D) Doğurganlık oranının tahmin edilenden yüksek kalması
E) Salgın hastalıkların artması

26 Aşağıdakilerden hangisi dünya nüfusunun artmasının **doğal kaynaklar** üzerindeki etkilerinden biridir?

A) Tarım alanlarına, suya ve enerjiye olan talebin artması
B) Ormanların kendiliğinden genişlemesi
C) Su kaynaklarının kendiliğinden artması
D) Kentleşmenin durması
E) Enerji tüketiminin azalması

27 Dünya nüfusunun 2100 yılında 9-13 milyar arasında olabileceği tahmin edilmektedir. Tahmin aralığının bu kadar geniş olmasının nedenlerini ve nüfusun üst sınıra yaklaşması durumunda dünyayı bekleyen iki sorunu yazınız.

28 Aşağıdaki durumlardan hangisi bir ülkenin nüfus artış hızını **düşürür**?

A) Bebek ölümlerinin azalması
B) Ülkeye yoğun göç gelmesi
C) Ortalama ömrün uzaması
D) Sağlık hizmetlerinin yaygınlaşması
E) Kadınların eğitim düzeyinin ve çalışma hayatına katılımının artması

29 Aşağıdakilerden hangisi bir ülkede nüfus artış hızının yüksek olmasının **kısa vadede** ortaya çıkardığı sorunlardan biri **değildir**?

A) Okul ve derslik ihtiyacının artması
B) Sağlık hizmetlerine talebin artması
C) Çalışma çağındaki nüfusun hızla azalması ve iş gücü açığı
D) Konut açığı ve çarpık kentleşme
E) Doğal kaynakların hızla tüketilmesi

30 Dünya nüfusunun 1 milyardan 2 milyara 123 yılda, 7 milyardan 8 milyara ise yaklaşık 11 yılda ulaşması aşağıdaki kavramlardan hangisiyle **en iyi** açıklanır?

A) Nüfusun sabit kalması
B) Nüfusun katlanarak (üstel) artması
C) Nüfusun azalması
D) Doğal artışın negatif olması
E) Nüfus yoğunluğunun azalması

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**